

Årets stiligste film

Tittel:

Stiljagi (Stiljagi)

Regissør:

Valerij Todorovskij

Produksjonsår:

2008

Opprinnelsesland:

Russland

AV: MARTIN PAULSEN

Med filmen Stiljagi hyller regissør Valerij Todorovskij på en stilren og underholdende måte de som tørr å være annerledes.

Stiljagi er betegnelsen på en undergrunnsbevegelse blant sovjetiske ungdommer på 1950-tallet, som dyrket amerikansk rockabilly-musikk, kledde seg i fargesprakende klær og danset boogie-woogie. Stiljagi-bevegelsen forente barn av diplomater, som reiste mye og dermed ble eksponert for amerikansk livsstil, og fattigere ungdommer fra bredere lag av den sovjetiske befolkningen, som så rockabilly og boogie-woogie som en måte å flykte fra en grå hverdag i etterkrigstidens Sovjetunion.

Også i filmen er disse to gruppene tilstede. Fred (Fjodor) er sønn av en sovjetisk diplomat og følger i sin fars fotspor. Dette fører også til at han etterhvert må ta avstand fra sine ungdomssynder. Det kommunistiske byråkratiet hadde ikke plass for slike opprørere.

TEGNING: BJARNE TRÆREN

Filmens hovedperson, Mels, kommer fra trangere kår og bor i en sovjetisk kommunalka, et folksomt sovjetisk bofellesskap med svært enkle kår. Mels, er i utgangspunktet en del av den regimetro komsomol-bevegelsen, som gjør alt den kan for å bekjempe de vestinspirerte stiljaga-ene, men han blir fascinert av musikken, dansen og de søte jentene, og blir raskt selv en av dem. Dermed skifter han også navn, fra Mels, som er et akronym for Marx-Engels-Lenin-Stalin, til det amerikansk-klingende Mel.

Filmene blir drevet fram av forholdet mellom Mel og Pol'za (velkjent for norske kinogjengere fra Lilja 4-ever), som etterhvert opplever at livet ikke bare handler om dans og musikk. Samtidig er Todorovskij egentlig mer opptatt av å formidle stiljaga-enes livsglede enn å fortelle noen spesiell historie. Dette er ikke en kritikk av hans prosjekt, snarere tvert om. Regissøren omtaler selv filmen som en «filmatisk fest.» Denne sjangerbetegnelsen er valgt for å unngå å bruke «musical,» som er fremmed for russiske kinogjengere. Likevel er Stiljagi en musical i beste Hollywood-stil med Moulin Rouge som tydelig forbilde. Kostymene er utsøkte og fargesprakende, dansescenene sprudlende og underholdende, og gir seerne et hint om hvordan rockabilly-musikken hjalp sovjetungdommen å flykte fra hverdagen. Dette poenget blir også understreket av kontrasten mellom stiljaga-enes farge-

rike klær og de grå klærne de øvrige sovjetborgerne er kledd i.

Kostymene og musikken tar oss med

til en annen tid, men selv om Todorovskij har tatt utgangspunkt i 1950-tallet er det ikke noe tidsriktig bilde han gir oss. Dette skyldes ikke bare den forskjønnelsen av virkeligheten enhver musical er

bygget på, og som bidrar til dens kvalitet. Regissøren har bevisst valgt å bruke russisk rock fra 1980-tallet i mange av filmens scener. Med dette ønsket han å oppnå to ting. For det første å lage en genuint russisk musical. Musikken stiljaga-ene lyttet til på 1950-tallet var i all hovedsak importert fra USA og passet derfor ikke til dette prosjektet. For det andre hadde Todorovskij et ønske om å trekke en parallell mellom stiljaga-bevegelsen, som var en alternativ kultur på 1950-tallet, og den sovjetiske rockescenen, som hadde samme posisjon på slutten av 1980-tallet. I filmens avslutningsscene kommer dette fram med all

tydelighet. Fred vender tilbake fra et diplomatisk oppdrag i USA, bare for å fortelle Mel at det ikke finnes noen stiljaga-er på den andre siden av Atlanterhavet. Det hele er en livsløgn. Mel skjeller ut Fred og bryter ut i en sang mens han går ned Tverskaja-gaten i Moskvas sentrum. Der blir hans sang etterhvert støttet opp av hundrevis av moderne neformaly — representanter for alternative miljøer i dagens Russland: pønkere, hippier, rockere, gothere, emoer og andre har valgt en ikke-konform livsstil.

Denne hyllesten av de som torde å være annerledes i det totalitære Sovjetunionen er filmens største fortjeneste og sender ut et klart budskap i dagens Russland hvor konformitetspresset har blitt sterkere og sterkere under president og senere statsminister Putins ledelse.

Martin Paulsen,

Post.doc-stipendiat, Universitetet i Bergen

martin.paulsen@if.uib.no